

Entre anyells

Premi de D. Antoni Utrillo

Cullit de la vida.

Era al bell comensar de la primavera quan el vell Jordá volgué que'l seu noy anés a aixeribirse; a corre món.

L'amo del mas Jordá no era dels que creyan ab la felicitat del no saber. Volia que'l seu Vicentó tingués esment de lo qu'era'l món al defora d'aquelles valls soliués y l'enviá a passar les fronteres.

—Tres mesos de cad'any passats fora de casa, portan aires nous a la terra, y la terra hi guanya... — deya'l vell.

Y per aquesta y altres rahons, el Vicentó, l'hereu del mas Jordá, emprengué camí de Fransa.

En Lari l'acompanyá fins a vila.

¡Pobrich Lari! Quin sentimentás ne tingué de l'anada del noy y ab quant de pesar lo vegé marxar! Perque en Lari ab esser no mes que mosso del mas, era un amich mes que servent de l'hereu, y un fill, mes que criat, de l'amo.

Juntets havian passat ab en Vicentó els bons temps de brivall; junts s'havian fet homes y junts havian viscut sempre..

No li toquessen, donchs, el noy, com ell anomenava a l'hereu! Perque en Lari'l venerava al fill de l'amo; el venerava y sentia vers ell un respecte profund qu'esdevenia adoració al véurel tan fornit com era l'hereu, ab aquells muscles de titá y ab aquella empenta en el manejarse que semblava que havia d'ensorrarho tot, mentres qu'ell, el pobre Lari, era una poca cosa en *qüestió* de forsa y robustesa. No era pas denerit tampoch; pero ni se'l veyá, posat en comparansa ab l'hereu.

En Lari no'n sentia gens d'enveja de tot aixó del noy; encare ben a l'indret se tenia per molt ditxós de que fos com era y ab el mateix urch que si's tractés de cosa propia feya apostas ab els mes valents *sobres* qui guanyaria a l'hereu en aixecar una saca d'ordi a pols... ¡Y lo que hi picava de mans al eixirne victoriós en Vicentó y ab quin dalit els hi feya als vensuts la llengota espinyantsels!

Per totes aquestes coses en Lari no's podia avenir de veures sense'l noy al mas, y per aixó era que no's podia treure del seu demunt la marmomia que l'anyorament li donava y que no havia pogut espolsar ab tot y fer ja dies de l'ausencia del noy.—Y bé prou que tornarà—li feya'l vell al véureli la cara ennuvolada.—Aixís ho conto, mon amo—feya ell de resposta. Y prou que'l procurava allunyar aquell anyorament, empró com mes anava mes entossudit se li arrapava a dintre...

Sort de les cartes que'l noy escribia! Quan hi havia lletra li semblava a n'en Lari que'l Joan peató fos un portant d'un bocí de ell, de l'hereu.

Tot just el veyá arribar ab la bossa de les cartes, corria en Lari ansios de péndreli la del noy y portarla a l'amo fos ahont fos, ni que tingués d'anar a cercarlo a l'altra bandada d'hisenda...

¡Y quin grat ne sentia al escoltar com l'amo la llegia, ab aquells acabaments de mel, que sempre deyan lo mateix pero que a n'en Lari li semblavan nous y mes nous cada cop, per lo que li plavia de veure com el noy se recordava d'ell essentne tan lluny!

—«Direu al Lari que'm va molt bé per aquí dalt. Que m'hi sento d'alló mellor; que li *hay* comprat una petaca y un mocador de seda per les festes... y li direu que voldria qu'ell vegés tot aixó d'aquí dalt per lo entanocat que s'hi quedaria de veure aquests *trenchs* que corran prou mes, digueuli aixís, pare, que l'euga torrada quan va a tota brida...»

¡Com hi reya en Lari ab tot aixó y com se li esponjava'l cor al sentirho! Se recordava de tot el noy: de l'euga torrada, d'ell... ¡Repuny de Vicentó!

Y a la vegada, quina gran admiració sentia. Mireus que saber dir lo que volia desde tan lluny; mireu que dir cosas de broma escribint era cosa de no entendres... ¡Aixó solsament el noy era home pera ferho!

Despues de riurehi molt ell y l'amo, se quedava en Lari rumianthi com si s'hi extasiés. Pel seu cervell curtet s'hi desentortolligava el qua-

dro encantador que la fantasía meridional sab pintar ab tan bells colors fins en els cervells mes closos.

—Fransal pensava ell.—Que grandassota que deu ser la Fransal! Ab unes montanyes alteroses com quatre puigs muntats un 'al demunt de l'altro... ¡Repuny de la Fransal! Y que lluny y que relluny debía estar la Fransal!—Mon amo! ¿Me diriau cap ahont cau assó?

—Qu'es aixó, Lari?

—La Fransa.

—Dós cau dret, dret de les serres del Cayret.—

Y'l Lari sense respondre, sortía fins a mitja balconada; se posava les mans fent pantalla y goytava, goytava tot ulls com volguent traspasar aquella blavor de serres que li privavan de veurer la terra ahont era el noy.

—¿Voléu dir allí?

—Sí.

—Ni tampoch se deu véure, oy?

—Oh cá! Si es a centenars de lleguas lluny!

—Repuny que lluny!

Y encare seguía miranthi, rompentse'l cap debades pera ferse una comparansa de lo lluny que debía esser aquella terra ignorada.

Després se passava estonas, moltes estonas pensant ab el noy, ab lo que deuría fer a «horas d'are», y per aquí se deixava tornar a cáure en aquella melangía que l'anyorament li donava.

S'aixugava'ls ulls ab la màniga, y's feya entre ell pera deixondirse del marasme:—Ba, ba, y bé prou que tornarà a venir...—

Era ja al tercer diumenge que tenía de passársel sense la companyía del noy. En tornant de missa matinal, l'amo'l cridá y aixis li digué:

—Es hora de que't deixis de caborias y de que no fassis mes aquest posat ensopit. Que'ls primers días ne sentissis pena de l'anada del noy, no't diré pas que no, empró que passin senmanes y no't deixi la marromia, aixó no es aixó y caldrá que hi fassis tu lo que puguis pera tréuretela.

—Be prou que ho provo, mon amo.

—Escolta'l que't dich. A las festes no't vuy veure mes pel mas. Com que la feyna no t'hi distreu, caldrá que las fassis cap al poble y allí se hi fan brenars y ballades y xirinola de la bona...

—Empro mon amo, si jo no se ballar.

—Dòs n'aprens, ó te distreus ab altres coses. A cal Patau no't rebrán pas malament, que ja sabs tu qu'es casa de bona gent y que'ns estiman be prou, y ells son tirats a fer brenades.

—Be, mon amo...

—Avuy comensarás, y a veure si t'treus d'una vegada aquest anyorament.

L'amo ho deya y calía créurel, y per aixó sense parlarne ja mes les feu aquella mateixa tarde cap el poble.

No havia pas anat errat l'ámo. Allí en Lari hi tenía bones coneixenses y s'hi possá la tarda ab bona alegría.

La gent de ca'n Patau l'estimavan y'l vegeren arribar ab bona cara. Els marrechs de la casa li tenían simpatía porque'ls cantava cansons y'ls alegrava ab les rondalles que'ls hi sabia explicar. La Cileta, la gran, també l'escoltava de bon grat a n'en Lari, y per totes aquestes coses fou que prengué deria d'anarhi cada festa, passantlas d'ensá de llavoras mes distretes qu'en els primers temps del viatge del noy.

—Repuny, y que grandassota que semblas, Cileta, ab les faldilles llargues.

—Oy que sí?

—Que sí, que sí. Veyas si'm semblas gran que't trovo tota un'altra... La Cileta s'hi posava tota cofoya.

—Vols dir qu'hi he perdut—responía rihent.

—Y ca! Te dich que't trovo tot'una altra en qüestió de véuret mes macota.

—Ho dius de serio, Lari?

—¡Repuny si ho dich de serio!

—Es que no volría que te n'enfumessis.

—Vols-ta callar tonta...

—Es que m'enfadaría molt, molt sents, si'm fessis xacota. Y no't miraría mes la cara.

—Te dich que no, Cileta.

Aquella tarde, quan en Lari tornava cap al Mas se sentía tot trasposat, com si en el seu dintre s'hi remoguessen coses noves per ell que no podían explicarse.

—Repuny de la Cileta! Quín pensarsé que me n'enfumía!—

Y anava fent camí, sonrihent per dintre, pensant en lo errada que anava la Cileta de creures que li havia dit de per riure lo de que la trobava bonica.

—En bona fé que li trovoch de maca; repuny que sí, y forsa que ho es...

Y fentse aquest pensar hi trobava molt goig y xarrupava com si tingues brescas de mel als llavis.

Cada festa que pasava, mes se sentia atret en Lari vers la Cileta; mes remarcats eran aquests sentiments que s'esponcellavan en el seu cor verge, y mes llarchs se li feyan els sis días de la senmana.

Y era de véure també que com mes aixís se sentia, mes encongit se trobava davant d'ella y mes dificultós li era'l parlar de lo que hauria volgut parlar.

Dues vegades s'ho havia proposat el Lari de dirli a n'ella alló qu'ell sabia que tenia de dirse, empró que a punt cert no sabia'l pobrich ab quines paraules se deya. Dos cops s'ho proposá, y aquella gran veneració ab que's mirava a la Cileta a mida que's donava compte de lo molt que la estimava, el mantenía aturat davant d'ella, com si fos un curt de génit que no sapigués treures les paraules de la boca.

També aquell diumenge hi anava en Lari decidit:—Sí, sí. Avuy li diria'l *qué*. Li parlaria de com ell se sentia tot trasbalsat de pensar ab ella. Li demanaria de primer que no se n'enfadés, y en quant vejes qu'ella no s'hi enfadava... Oh, oh! Llavoras...

Per malestruga aquell día la Cileta feya mes goig que may! El cos net y blanch, senzill y endressat, li donava un cayent de verge que no hi havia ulls que aguantessin sense enllubernarse. La faldilla florejada y cayguda senzillament sense endróminas ni farvalanería de noya de poch cap, se cenyia airosamant al seu cos vincladís ab una gracia maravellosa. En Lari no era pas poeta, pero se li acudí, al véurela, pensar ab flors, ab lliris d'aygua de gentil frescor, y ben cert que no trobava res que tingués tant d'hermós com aquell cos jonquívol de la seva Cileta.

Hem dit que per malestruga feya mes goig aquell día que'ls altres, y malestruga era per en Lari; perque com mes hermosa la veyia mes detu^rrat se sentia, mes adoració li inspirava y aixís mes esmaperdut esdevenia.

¡Se hi veyia tan poca cosa ell al costat de la seva Cileta! Fins al véu-

resela al devant no s'explicava com havia pogut esser qu'ell s'hagues fet la ilusió de que aquell àngel de Deu pogués arribar á escoltársel sens enuig.

Entrá en Lari corraló endins fins a la cuyna.

—Deu te guard, Cileta.

—Vindrás bé, Lari. M'ajudarás a amanir el brenar. Te, llesca'l pa si't ve bé.

—Que si'm ve bé? Ja ho crech que'm ve bé... Jo volria que sempre'm manessis...

Y content de poguer fer cosa de profit que fos per gust d'ella, se posá en Lari a tallar el pá.

—Te'n compte a ferte mal, que la ganiveta es esmolada d'avuy.

En aquell mateix instant en Lari se quedá goytántsel...

—Qué miras are?

—Dòs, que ja me n'hi fet.

—Reyna Santa!

—No t'esveris, que no es res.

—Aveyam, porta...

Ell ab la ma ferida al darrera, no gosava a mostrarli.

No, déxala correr—digué en Lari rihent.—T'espantarías; ne raja sang...

La Cileta pogué abastarli la má y quedá com esglayada a la vista de la ferida borbollanta, de la que n'eixian regals que li resseguían las junturas dels dits, acabant de gotar en terra.

Anava la Cileta a cridar a sa mare y en Lari la deturá.

—No, no la cridis, que's trasbalsaría.

La Cileta correuá a l'ayguera.—Te, vina; posa la ma assí.

Y ab una de sas manetas li mantenía la d'ell debaix del raig, mentres que ab l'altra li feya grapadets rentantli els regals agafosos.

En Lari se sentía perdut. El palp d'aquelles manoyes estimades; la dolsa sollicitud de la Cileta; l'esverament que havia tingut al véureli la ferida,... tot li dona voltas pel cap com si las boiras s'hi empaytessin, fentli venir per dintre rialles y ploralles a l'hora.

—Ara no't moguis, que portaré l'esprit... No t'espantis: no mes cou un instant...

¡Qué li feya a n'en Lari que cogués poch ni molt, si d'ensá que havia pres mal sols dolsura sentía!

Torná la Cileta ab l'esprit bó y un pols de sal.

—Repuny! sí que cou!—cridá no poguent soportar la cohissor. Però en el mateix moment, mirant en els ulls d'ella hi vegé aytal expressió de dolor y de compadiment, que com per encant li fugí tot el mal y aguantá la cohissor gairebé sonrihent.—Are una vena...—Y com un aucellet pujá la Cileta escalas amunt, tornant tot seguit ab retalls de drap y una vena cuidadosament entortolligada, ab serrellet a les vores y les betes lligant al demunt fent baga.—Aixís, veus. (La desentortolliga ab aire.) Porta la má... Te faig mal?

—Oh cá!

—Ara voltada per aquí... y per aquí... y are un lligada.

Pera aquest moment havia guardat en Lari la ocasió de dir la cosa. Are, donchs, li diria, are...—Que n'ets de bona minyona, Cileta!

—Dòs volfes que't deixés ab el mal?

—La feyna que t'hi donat.

—Oh, la feyna ray. El susto que hi tingut... Me creya que...—Y aquí la Cileta hi feu tan tremolosa veu y tan ennuegada de sentí, que's girá apressada pera amagar las llágrimas.

—Cileta... no ploris... no.—

Repuny! Ja no li sortia a n'en Lari paraula mes enllá. Prou volia dir, prou volia empescarse mots d'agrahiment que'l portessin a lo qu'ell volia, pero no venian, y si algún arribava a formarse en son enteniment, al esser arrán de gola se hi quedava com si s'entrabanqués ab algún obstacle, no sortia.

Havian ja passat molts y molts días de tot aixó y si bé en Lari no li havia encare dit la cosa á la Cileta ab totes les lletres, ben aprop hi era. Are no era com avans que temia que ella no li fes cas; are havia endevinat un decantament vers ell que'l feya felis.

Per are ja s'havia atrevit a dirli que se li feyan llarchs els dies feyners y curtes les festes; y que cada día pensava ab ella de ganes que tenia de tornar á véurela...

Y ella hi havia fet un posat que feya fondre de goig. S'havia tornat tota roja, havia baixat els ulls clucantlos dolsament, com si hagués tingut por de *veure* les paraules d'en Lari, y responia ab un mitj riure:—No te n'enfumis...

Ja no anyorava al noy en Lari, empró sentia un gran desitj de

véurel pera parlarli de la Cileta, de lo que la estimava, de les pors que tenia de dirli'l *qué*...

Per axó se posá tant content quan l'amo'l cridá un matí y li anunciá que'l Vicentó escribía que a tot trigar fora a casa avans del diumenge.

Volgué en Lari donarli la sorpresa grossa. Ell s'ho tenia ja ben empecat com ho faria; y en tota aquella setmana no pensá ab altra cosa. .

De primer no li diria res. Ell, el noy, no havia vist a la Cileta vestida de llarch: aixó ja fora una sorpresa... Aixís el diumenge anirian abdós a ca'n Patau. Ell la veuria, y en sortint de la casa, llavors camí del mas, li contaría tot.

¡Com hi gosava ja per endevant ab tots aquests propòsits! Ja's veyia a l'hereu tot parat y admirat de véurer que havia sabut tan ben escullir. Ja se'l sentia com li diria qu'ella era molt maca; com se'n alegraria; com ne parlarían y... Oh! llavors sí que agafaria en Lari tota la empenta pera parlar a n'ella'l diumenge després y dirli tot lo molt que l'estimava!

Tal dit, tal fet. El noy arribá fet una *elegancia*, segons mot del seu pare. Parlava ab uns aires de senyor que deixavan tonto al pobre Lari; y lo que mes era d'admirar era ab aquella gracia que deya coses en francés tot contant lo molt que s'havía divertit. ¡Qué content se hi posava en Lari al sentirlo, y ab quina admiració mes gran se l'escoltava!

Tot el disapte se'l passá en Lari fent les grans forces pera no deixar escapar res de lo molt que li sobreixia del cor. Temptat estigué molts cops de contarho tot al noy, pero se sapigué contenir.

Encare's sentí molt mes content quan l'hereu accedí a passar la tarde de la festa a ca'n Patau.—La sorpresa que li esperava allí—pensava en Lari.

Y vingué la festa tan desitjada, y cap a ca'n Patau falta gent.

En Lari se passá tota la tarde esbrinant l'efecte que causava a n'el noy la seva estimada, y'n quedá satisfet.

Tota la conversa fou del viatge per la Fransa. La Fransa! Alló era un gran país, ab uns pobles que feyan escruixir y unes casasses que feyan feresa. Era una gran cosa la Fransa! La gent anava a pilots per tot arreu; a cada pas un café; a cada dues passes un teatre; a cada carrer un fúteral de cotxos lluhents corrent a mes no poder... Se veu que a Fransa tothom te tart... ¡hi ha tant de negocil...

Decididament era un gran país la Fransa.

Aixís ho convingueren els de ca'n Patau, després d'haver sentit de molt bont grat les explicacions de l'hereu del mas Jordá.

La Cileta s'ho escoltava sorpresa, y'l noy, que ho coneixia, no tenia deturador, exagerantho tot; contant lo que havia y lo que no havia vist; lo que existia de fet y lo que sols era fruit de la seva fantasía.

—Te dich que t'agradaria, Cileta.

—Oh, me faria por!

El noy somreya bondadosament sentint aixó y li plavia molt y molt véure'l posat ab qu'ella se l'escoltava. Si semblava que no tingués mes orelles que per ell, y com si de les cosasses maravellofes que d'ell sentia se'n omplís tota ella.

En Lari hi disfrutava molt. El noy, en Vicentó era un gran home, y la Cileta era del gust d'ell. Are sí que se sentiria animat a parlarli a la Cileta y fora felís del tot.

Repuny! Com se las hauria compostas si'l noy no li hagués aprobat la cosa!

Are ja estava tranquil, perque bé prou que ho veyia que l'hereu sentia grat de parlar ab ella y se la goytava molt, y se li dirigia mes que a cap altre a parlar.

¡La sorpresa que tindria el noy al saber qu'en Lari era l'enamorat d'ella!

Sortits que foren de can Patau, en Lari s'amaní a explicar a l'hereu el seu enamorament.

—Dôs que te n'ha semblat, Vicentó?

—De qué vols dir?

—De la noya.

—Ah, un pom de flors.

Ja sabia en Lari que aixis tenia d'esser.

—Y es bonica de veritat, oy?

—Que si ho es! M'ha deixat parat de véurela.

—Te la afiguravas aixís?

—Oh ca! Ni hi pensava tampoch. Te dich que s'ha fet una galan noya.

—Dôs t'agrada?

—Aixó vaig veyent, Lari. Ab tantas com n'hi vist a Fransa, te dich

que cap m'ha fet l'efecte d'ella. Es noya que'm decanta, vethoaquí.—

En Lari probá de sonriure.

Are, are li diria tot, y'l noy se'n quedaria de parat!

—Dós...—aná pera comensar en Lari.

—Donchs—interrompí l'hereu—tinch fet un pensament que a tu te'l vull dir, Lari. No't creguis que tot parlant aquesta tarde m'hagi enmandrit de pensar lo que'm convé.

—Oh prou...

—Es un pensament d'aquells que venen en un dir Jesús... Era tot parlant que hi pensava... No't sembla qu'endevines a que vaig?

—Ves a saber—barbotejá en Lari.

—La gent de can Patau no'm van pas malament y son del bon gust del pare...

—Oh prou...

—La Cileta fa posat de bona minyona, eh que sí?

—Que sí, que sí—respongué en Lari ab veu defallida.

—Y jo crech que fora una galan mestressa de casa... Tú ho sabs, Lari, que al mas nos hi falta una dona. El pare no vol pas res mes sinó que li porti una jova d'enteniment que vagi be pera manar la casa... ¿Que, fas Lari, que ensopegas?

En Lari ja ni hi sentía. Un brunzit insistent y aixordador a les orelles li'n privava, y un sotrach al cor l'havía entontit de per dintre.

L'hereu anavá fent cábalas, sens adonarse qu'estava masegant el cor d'anyell del pobre Lari.

—Tu me hi pots ajudar, Lari. Jo no faria un pas a la insegura. No voldria que l'hereu Jordá se n'emportés una carada... ¿Vritat que tu m'hi ajudarás, Lari?

El pobre mosso sortí de son marasme.

—Qué dius?

—Dich que tu m'hi ajudarás.

—A n'a qué?

—A esbrinar si jo fora ben rebut per la Cileta.

—Que jo ho esbrini!

—Sí, Lari; be m'hi ajudarás; oy que sí que m'hi ajudarás?

Repuny! Quina suor mes glassada li inondá el front al pobre Lari!

¡Quina nit, gran Deu, la que passá'l pobrich!

Boca enlaire en el llit, sentia arrán de polsos un martellejar insensat que l'atontia. Se trobava acofat al llit sens esma de moures, com si estés valb de tots els membres y com si en el clatell hi hagués rebut vergassades a dojo, d'adolorit que se'l sentia. Els ulls embutits de llágrimes no podían arrancar el plor d'atapahits qu'estavan. Y en el pit hi sentia'l pobre Lari un pes feixuch, que l'oprimia, ferotgement, sotragant a voltes com si volgués fer sentir mes sa pesadesa.

Aixó durá fins que no poguent resistir la forsa impetuosa de la grandesa del dolor, esclatá a plorar, ab un plor fondo, vingut de dintre de tot, com si ab les llágrimes se n'anessin per sos ulls bocins de la sev'ánima adolorida.

Les llágrimes apaybagaren el dolor y la opresió del pit cedí.

Llavoras, vegenthi mes clar s'atormentá a pensaments.— «¿Per qué havia estat tan covart? ¿Per qué no li havia dit tot d'una: No, mon amo; la Cileta es meva; jo la estimo, jo la vuy...»

Y tant si la estimava!...

Are ho veyá'l pobre Lari lo que la estimava. Are qu'era a punt de pérdrela sentia encare mes créixer aquell gran amor que'l seu cor atresorava... ¡Deu del Cel! y quines coses mes desesperades li passaven pel magí. «¿Per qué Deu li enviava aquest sufriment? ¿Per qué'l feya prendár de la Cileta, si no tenia d'esser per ell? ¿Qué havia fet ell de mal pera sofrir tan terrible cástich?...»

Y per aquí planyentse de la seva dissort se deixá cáure'l pobre Lari en una mar de negrors, d'ombres y de tenebres. .

Per primer cop en la seva vida sentí greu d'esser pobre, d'esser un ningú, de veures menos que altres, de no esser ell l'hereu del mas en lloch de l'altre...

Li feu mal a n'en Lari parlar aixís del seu Vicentó. «L'altre!» li deya l'altre al seu amich de sempre!

¿Hi tenia l'hereu cap culpa en tot aixó? Ne sabia res, per ventura'l noy de qu'ell fos l'enamorat de la Cileta? Hauria fet tots aquells pensaments l'hereu si ho hagués sabut?... Oh! aixís encare hi havia esperança; encare no era pas tot perdut. ¿Per qué plorar y malehir donchs?

Sí; ell mateix era'l culpable d'haver sigut covart, de no haverli dit. Pero si no havia sabut dirli de bones a primeres, prous días quedavan pera esmenarho.

Demá, demá mateix li diria tot a n'el noy, y ja's veuria com el noy. que no era dolent, ho deixaria córrer.

Ab áquet pensament consolador no trigá en acudirli'l son y's quedá el pobre Lari adormit plascévolament.

Mes al sendemá no debia pas veure les coses de la mateixa manera, porque ja a punt de contarho tot a l'hereu se repensá de sopte: «Quin dret hi tinch—va pensar—d'esser jo primer qu'ell? Li *hay* dit res jo per ventura a la Cileta? M'ha dit ella que'm volgués a mi? No? Dós no tinch dret a res. Estem a les mateixes el noy y jo. ¿No podria ser qu'ella s'estimes més al noy que a mi?»

Aquet derrer pensament lo deixá amargat y pesarós. Oh si, be prou que ho veyia ell que l'hereu se la enduria. Era bon xicot l'hereu, era forsut y de gran presencia, era rich; ella ab ell casada fora la mestressa del Mas Jordá; y sobre tot, al demunt de tot, en Lari reconeixia aquell ben parlar del noy, la *desinvoltura* ab que deya les coses, ben al indret d'ell qu'en tres mesos d'anar pera dir la cosa no n'havia dit paraula... Sí, era mes que segur que la Cileta, y ni que fos la mateixa reina li dirían que no de res a l'hereu, porque s'ho ben mereixia.

Per altra banda, y encare que l'amor sia avassallador com es, el taranná del pobre Lari no era pera pujarse a les barbes de l'hereu, del fill de l'amo, del seu amich tan lletrat, tan sabiás, a qui ell estimava tant que se sentia prou capás d'ofegar en son cor aquella malura, porque pera en Lari no li semblava ja mes que una malura aquell amor que per la Cileta sentia, sols pera no donar aquest trastorn al seu amich de tota la vida.

Aquestos pensars tornaren a n'en Lari al seu centre, a la seva condició de gos fidel prompte als majors sacrificis.

¿No li havían donat en el mas una vida felissa? No havia estat el seu amo un pare bondadós per ell, y l'hereu un germanet estimat? Els hi pagaria donchs are ell ab tan presumida treta de disputarse la promesa ab el seu estimat noy?

Oh no. Aixó no hi cabia en el cor d'en Lari. Ell fora felís sacrificant-se. Callaria tota la vida y d'un cop feria felís al seu hereu y a la seva estimada.

Fet aquest propósit se sentí molt gojós; sentí el goig de l'héroe; del martre, que l'inondá deixantlo dolsament aconhortat.

Feya tres dies de tot aixó.

Camí del poble, al costat de l'hereu, en Lari se sentia defallir.

Tants cops com l'havia passat aquell camí ab el cor batent d'alegria y'l cap curull d'ilusions, are sentia com si la terra li abrusés els peus fentlo mal caminar.

L'hereu li havia dit el dia avans: — «Com mes vá, mes delit me trovo a tirar avant lo que varem parlar de la Cileta. N'hi mitj parlat ab el pare, y tu haurás vist com de dos dies ensá no sembla pas el meteix de content que s'ha posat. Tu que tens amistat ab la Cileta, podrás parlarli com a cosa teva, y de lo que a tu't digui ne podré treure jo partit de lo que tinch de fer.»

No hi havia, donchs, mes remey. S'empassá les llágrimes traidores que anavan a devallar de sos ulls y s'hi avení.

Sortiren abdós del mas, y pel camí convingueren en que l'hereu no entraria pas a la casa: se quedaria al corraló, y desd'allí podria véure y sentir.

En Lari s'hi oposava, empró l'hereu sentia aytals esperonaments que no s'avení a esperar qu'en Lari li dugués la resposta.

Abdós feyan camí avall sense badar boca. Cada un d'ells tenia'ls seus pensars y no se n'adongueren que ja passavan el carrer gran y tombavan cap al defora fins a trovar el barri de c'an Patau.

L'hereu sentia batre el cor desacompassadament arrecerat en el corraló, mentres en Lari ab el seu sospés y flagellat entrava al casal.

Quina alegria ne tingué la Cileta de véure!

—Y dós, tú per aquí, Lari!—cridá.

—Sí... jo per aquí.—L'amo m'envia per... per d'aixó... per si li vendrian planter...

—Aixó la mare.

—Be, no la cridis. Aixó ja ho arranjarém... No ve pas d'un dia...

Restá en Lari callat una estona cercant la manera de comensar.

La Cileta se sentí tota confosa. De temps que tenia endavinat que'l Lari volia parlarli y esperava de molts dies sentir dels seus llabis la confessió del seu amor. No podia pas pensar ella de quin amor anava a parlarli en Lari.

Passat l'engorrós silenci, aquest s'atreví a dir:

—Are potser que no'ns vejem tant.

—Per qué, Lari?

—Com que are a les festes no hi haurá cas de venir.

—Ah, bé... Y com li va al noy?

—El noy... aixó... al noy li va bé, que diguessen.

—Sabs qu'es tot un mossás l'hereu?

En Lari sentí abrusarse de galtes, mentres l'hereu desde'l corraló al sentir les paraules d'ella costosament podia contenir el bategar del seu cor.

—Sí, es molt ben plantat el noy—digué en Lari.

—Y te un parlar que dón goig—afegí ella.

—Y es lletrat de valent...

—Prou se coneix.

—Dòs, dòs... t'agrada, Cileta?

—De qué vós dir?

—De tot...

—No t'ho dich...

—Empró que m'hi dius en el dir de qu'ell se volgués casar.

—Oh, oh. Es un gran partit—feu ella espolsant els dits.

En Lari mudava de color a cada resposta d'ella. ¡Repuny, quin sofrir, Deu del Cell!

—Y a tu t'agradaria'l partit Cileta?

Ella's goytá a n'en Lari ab els ulls immensament oberts. Y ¿qué li deuría veure que al mirarlos se sentí tot'ella sotragada?

—No t'entench, Lari...—digué.

—Dòs volrás que t'ho digui ab totes les lletres y ben pel clar, Cileta?

—Te dich que no se de qué'm parles.

—Dòs te parloch de que l'hereu m'ha dit de tu que si'l volías—cuytá a dir en Lari omplintli la cara de tota la seva gran mirada.

Ella esdevingué tremolosa y esgroguehída. Els llabis vacilants, y'ls ulls en terra ni hi veyan, ni les seves orelles hi sentien, com no fos un trontollar a dintre del seu cap que se li enduya l'esma.

—Sí, Cileta. M'ha parlat de tu y fins n'ha parlat a l'amo. Tu m'has de dir si hi vens bé, y en dihentmho... ell farà lo que tinga de fer... No es cosa de que t'hi pensis, ni de que t'hi posis aixís—anava dihent en Lari sentintse defallir.—Ell te vol... t'estima... m'ho ha dit be prou... Tu serás del mas... al mas hi falta jova; l'amo no espera res mes... axís m'ho ha

dit el noy... Ja veus, el noy te vol, tots te volem, tots, tots te volem, Cileta!

No perquè mes. Se portá les mans al rostre y un plor inmens que portava en son sí tota la desesperació del seu cor, brollá de sos ulls.

La Cileta alsá'l cap sobtadament; se'l goytá inondantlo ab una gran mirada inexplicable y resolta, ella tan temerosa, li prengué les mans apartántlashi del rostre, y li cridá arran mateix de la cara: — ¡Lari, Lari!

¿Qu'es lo que devía sentirhi en Lari en aquell crit de la Cileta, que s'asserená tot seguit la seva mirada?

—Cileta!—feu ell ab tota l'ánima.

—Que't creyas de mí, Lari—torná ella.—Ho sabs are lo que li has de dir al noy?

En Lari se hi tornava liró.

—Qué li haig de dir, Cileta?

—Que ha fet tart; que tu li has passat al devant.

—¿Qué dius?—exclamá ell; y com si a l'hora's desbordés de son cor tota la felicitat que sentía, eixí de sos llabis un crit de joya inexplicable ple de sonoritats de l'ánima enamorada, eixit dels fons de tot d'ella mateixa...

Tenia encare entre les seves les mans d'ella, y aixís se quedaren abdós mirantse fit a fit; parlantse ab el bell parlar de les mirades, omplitse l'un del esser de l'atre com si entre ells no hi hagués mon ni espay ni vida, car en sos ulls hi lluhía tot un mon, tot un espay, tota una gran vida.

Mes de prompte un'ombra los embolcallá; uns brassos forts y amplement amórosos lligaren a tots dos en una abressada, y l'hereu del mas Jordá, en Vicentó, ab la veu mes dolsa que trobá en el seu cor, exclamá al demunt mateix de sos caps:

—Siau ben felissos!

En Lari revisqué; se'l goytá espahordit, y al anar a parlar l'hereu li tapá la boca suaument ab la mà, tot dihentli:

—No parlis, Lari. Deu te remercia'l sacrifici que per mi feyas, y jo no seré pas desagrahit.

—Mon amo...

—Mon amich vols dir, Lari—y afegí sonrihent:—La Cileta no volia esser mestressa y no li toca mes sort que la d'esserne. Jo li faré'l dot a n'en Lari y no't mancará casa y terres que menar...

Y aixó ho digué l'hereu reflectint son rostre la llum del bé, y'l goig de veure la confusió dels dos enamorats, quin cor batejava pels dos mes enlairats sentirs de l'esperit: l'amor y l'agrahiment.

JOSEPH M.^A FOLCH Y TORRES.

